

Presentatie van de Missiebrief 'Getuigen van de hoop die in ons leeft!'

van de Nederlandse bisschoppen

Utrecht, 30 mei 2006

Inleiding

De laatste bisschoppelijke Brief over missie is al weer 32 jaar geleden geschreven. We namen toen afscheid van een eurocentrisch missionair model. Velen trokken in de eerste helft van de twintigste eeuw naar Afrika, Azië en Latijns-Amerika om daar de bevolking tot het katholicisme te bekeren en de Kerk op te bouwen. Men sprak over het "Grote Missieuur". Overigens beperkte de missie zich niet tot deze landen. Ook in Scandinavië waren en zijn Nederlandse missionarissen actief. Vefie Poels¹ heeft in haar recente proefschrift op boeiende wijze hierover geschreven. Nog steeds werken Europese en Nederlandse missionarissen in de Derde Wereld. Voor Nederland lag het hoogtepunt in 1960 toen 9.726 missionarissen actief waren. Sinds dat jaar is het aantal missionarissen gestaag afgenomen maar nog steeds zijn er ongeveer 600 Nederlandse missionarissen werkzaam. Deze missionarissen hebben (en leveren veelal nog) een grote bijdrage geleverd aan de opbouw van de Kerk, de gezondheidszorg en het onderwijs in deze landen.

In 1974 waren de bisschoppen zich reeds ervan bewust dat het missionaire tijdperk in klassieke zin ten einde liep. De jonge Kerken waren onmiskenbaar zelfstandig geworden. De bisschoppen riepen op deze Kerken blijvend te ondersteunen. Dertig jaar later zien we dat de bloei van deze Kerken contrasteert met het kerkelijk leven in Europa. Zowel in Azië als in Afrika neemt het aantal katholieken toe. In Azië is ongeveer 3% van de bevolking rooms-katholiek, maar in Afrika liefst 17%. Latijns-Amerika heeft zijn eigen

problemen. De hegemonie van de katholieke Kerk wordt doorbroken door de opkomst van evangelische groeperingen en pinksterkerken. In Noord-Amerika en West-Europa is er sprake van stagnatie en zelfs afname. Vooral West-Europa lijkt een seculier eiland te worden in een gelovige wereld. De Kerk hier kent een groot gebrek aan roeping en heeft zelf assistentie nodig. De dynamiek van deze jonge Kerken blijkt dan ook niet alleen uit hun groei maar ook in hun missionair bewustzijn. Zelf zenden ze missionarissen uit.

1. Vefie Poels, *Een Roomse droom: Nederlandse katholieken en de Noorse missie 1920-1975* (Valkhof Pers, Nijmegen 2005).

Ook in ons land zijn verschillende buitenlandse priesters en zusters actief. Ik denk hierbij aan de Zusters van het Mensgeworden Woord. Deze congregatie heeft haar basis in Argentinië maar wordt momenteel geleid door de Nederlandse zuster Anima Christi, geboren in Limburg doch getogen in Midden-Zeeuws-Vlaanderen. Met alle waardering voor deze 'uitwisseling van gaven' tekende paus Johannes Paulus II aan dat dit nooit het alternatief kan zijn voor het wekken van roepingen in eigen land.

De hiervoor geschetste ontwikkeling geeft aan dat het missionair krachtenveld veranderd is en een nieuwe reflectie op de betekenis van missie gewenst. In deze brief bieden we geen pasklare oplossingen aan maar schetsen enige wegen om in onze samenleving missionair aanwezig te zijn. Hiertoe is het dringend nodig de Kerk in eigen land te vitaliseren. De belangrijkste uitdaging voor de missionaire beweging ligt dan ook op het terrein van de 'nieuwe evangelisatie'. In die zin noemde mijn voorganger, bisschop Ernst, in 1992 bij gelegenheid van het Landelijk Pastoraal Overleg, Nederland reeds een missieland. Het grootste probleem ligt in de katholieke gemeenschap zelf. Veel Nederlandse katholieken hebben moeite hun geloof onder woorden te brengen. Wil de Kerk missionair zijn, moeten we onze eigen sprakeloosheid overwinnen. Gelukkig voelen veel katholieken de behoefte om meer van hun geloof te weten en verlangen zij naar een authentieke christelijke spiritualiteit. Het is opmerkelijk dat boeken van Anselm Grün en Henri Nouwen gretig aftrek vinden. Voor sommige kloosters moet je maanden van tevoren afspraken maken. En op Nyenrode heeft men onlangs de 82-jarige jezuïetenpater De Chauvigny de Blot als spiritu-

aal aangesteld. De katholieke Kerk in Nederland is de afgelopen jaren veel bezig geweest met haar eigen organisatie. We werden hiertoe gedwongen door de terugloop van financiële middelen en het aantal gelovigen. Dit neemt niet weg dat we in de toekomst op creatieve wijzen naar middelen moeten zoeken randgelovigen en onkerkelijken te bereiken. Hierbij bieden moderne communicatiemogelijkheden als het internet veelal onbenutte mogelijkheden. We willen daarom de eigen RKK-zendtijd nadrukkelijker inzetten voor herevangelisatie. Aandacht voor communicatie en media verdient meer prioriteit, zowel in de bisdommen, de parochies en in de opleiding en vorming van priesters, diakens en pastoraal werkers. Daarnaast is er nood aan vormen van catechese en geloofsgesprek binnen onze parochies. Dit is nodig opdat wij rekenschap kunnen geven van de hoop die in ons leeft.

Op deze manier kan de katholieke Kerk een belangrijke rol spelen in de interreligieuze en interculturele dialoog in Nederland. De katholieke Kerk is een wereldkerk. Van oudsher leven binnen haar schoot mensen uit allerlei culturen en volkeren. Zij weet deze tot een eenheid te smeden. Door de immigratie is ook de katholieke Kerk in Nederland multicultureel geworden. In ons land leven ongeveer 650.000 allochtone christenen. Hiertoe behoren ook leden van de Oosterse en Orthodoxe Kerken zoals de Chaldeeuwen en de Kopten. Door de geloofsontmoeting van christenen uit andere landen en culturen kan de katholieke Kerk een model vormen van intercultureel samenleven. Het vraagstuk van de multiculturele samenleving en de integratie van minderheden in ons land zal nog lange tijd de maatschappelijke agenda bepalen. Voor veel nieuwkomers is godsdienst van le-

vensbelang. Zij kunnen zich niet voorstellen dat mensen niet in God geloven. Dit geldt ook voor de moslims. Katholieken en moslims delen veel waarden zoals het geloof in één God, de beschermwaardigheid van het menselijk leven en de waardering voor het huwelijk. Toch zijn er ook verschillen. De islam wordt vaak geassocieerd met geweld. Islamitische landen kennen veelal geen godsdienstvrijheid. Ook over deze aspecten zullen christenen en moslims met elkaar moeten durven spreken.

Persoonlijk acht ik de dialoog met de Aziatische godsdiensten als het boeddhisme van nog groter belang. Het boeddhistisch gedachtegoed komt voort uit hoogstaande culturen en bevat veel authentieke wijsheid. Het is dan ook niet voor niets dat veel autochtone Nederlanders zich aangetrokken voelen door deze eeuwenoude godsdienstige stroming. Het is de overtuiging van de grote cultuurfilo-

soof en theoloog Romano Guardini dat er op de lange duur twee godsdiensten over zullen blijven, het christendom en het boeddhisme.² Beide godsdiensten beginnen met de vraag naar de zin en oorzaak van het lijden. Beide reiken de mens een weg van en naar verlossing aan.

Het is aan ons om Jezus' weg bekend te maken. We worden uitgezonden om mensen te winnen voor Zijn Boodschap van bevrijding en verlossing. We leven in de periode tussen Pasen en Pinksteren. In deze tijd bidden we vooral om de heilige Geest die ons in vuur en vlam zet, ons enthousiast maakt om bekend te maken dat de geschiedenis eindigt in een liefdevolle ontmoeting waarin God alles in allen zal zijn. Moge Hij over ons komen opdat we "getuigen van de hoop die in ons leeft".

Bisschop Martinus Muskens

2. Romano Guardini, *De Heer* (Utrecht, 1947), 501.